

Arbetsmiljöverket
Avd för regelarbete och expertstöd

Vår referens:
Bodil Mellblom
SN Dnr:267/2009

112 79 STOCKHOLM

Er referens:
RES 2007/5741

Stockholm 2010-02-11

Remissyttrande

Förslag till föreskrifter om minderåriga samt allmänna råd om tillämpningen av föreskrifterna

Svenskt Näringsliv har getts möjlighet att yttra sig över rubricerade förslag till föreskrifter och allmänna råd med tillhörande bilagor och vi har samrått med våra medlemsorganisationer inför detta yttrande. Detta ska därför ses som ett gemensamt yttrande från Svenskt Näringsliv och dess medlemsorganisationer. Vi har också tagit del av konsekvensutredning och kommunikationsplan för revidering av föreskriften om minderåriga samt parallelluppställning över genomförande av rådets direktiv 94/33/EG av den 22 juni 1994 om skydd av minderåriga i arbetslivet.

I detta yttrande tar vi först upp våra gemensamma allmänna och övergripande synpunkter på förslaget och därefter anger vi våra synpunkter mera i detalj paragraf för paragraf. Dessutom bifogas branschspecifika synpunkter från några av våra medlemsorganisationer.

Allmänna, övergripande synpunkter

Förslaget till reviderade föreskrifter innebär skärpta regler i förhållande till den nu gällande föreskriften om minderårig (AFS 1996:1) men också en överimplementering av EU-direktivet. Det är med stor förvåning vi konstaterar detta.

Vi har inte sett något underlag från Arbetsmiljöverket, som skulle motivera de skärpta kraven. I Sverige har vi en god arbetsmiljö, sett ur ett internationellt och europeiskt perspektiv, med en relativt låg olycksfallsfrekvens. Detta gäller även för ungdomar i arbetslivet även om det ligger på en något högre nivå än bland övriga arbetstagare. Några dramatiska siffror rör det sig inte om.

Det statistikdatablad, som tagits fram av Arbetsmiljöverket och publicerats på verkets hemsida är missvisande. Vad gäller antalet anställda och praktiserande ungdomar i arbetslivet är det betydligt fler än de som anges i detta datablad (minst 50 000 enligt en grov uppskattning). Databladet tar också upp skador som drabbar elever i skolan och då blir antalet ungdomar att relatera skadorna till ännu flera. Av antalet olyckor anges att 60 procent drabbade elever, det vill säga många olyckor sker inom skolans verksamhet. Att säga att olyckorna de senaste åren ökat bland minderåriga samtidigt som olyckorna totalt minskat kan inte göras utan att relatera till det totala antalet minderåriga.

Den kritik som riktats från EU-kommissionen om hur Sverige tillämpat minderårig-direktivet, då det gäller dispensansökningar och att medge arbete för minderåriga i farlig verksamhet skulle kunna åtgärdas på annat sätt än som man nu valt att göra med föreslagna skärpta regler. En effektivare väg att gå hade varit att se över rutinerna om hur man från Arbetsmiljöverkets sida handlägger dispensansökningarna och ger tillstånd för arbete för minderåriga.

Inom Svenskt Näringsliv är vi alla överens om vikten av att skydda minderåriga i arbetslivet från farliga och skadliga arbetsituationer. Vi anser också att det är betydelsefullt att vi i samhället på olika sätt uppmuntrar och stimulerar ungdomar till praktik och till att pröva på arbetsmarknaden till viss del redan under skoltiden, t ex som extra arbete på fritiden utanför skolarbetet. Ungdomsarbetslösheten i Sverige ligger idag på en oroande hög nivå. Vi vet att de ungdomar, som på ett tidigt stadium får pröva på ett arbete på arbetsmarknaden också har lättare för att få ett arbete efter avslutade studier.

De nu föreslagna föreskrifterna om minderåriga anser vi ytterligare kommer att försvåra för ungdomar att få ett sådant extra arbete. Många arbetsgivare kommer också att uppfatta reglerna så krångliga och svåra att förstå och sätta sig in i att man hellre avstår från att erbjuda ungdomar under 18 år något extra arbete. Redan dagens regler upplevs som så krångliga att många företag avstår från att anställa ungdomar under 18 år. I stället för skärpta krav skulle vi förorda en utökad informationskampanj om gällande, befintliga regelverk och ett förtydligande av fördelningen av ansvaret mellan skola och arbetsgivare till exempel i samband med praktik.

Beträffande EU-direktivet måste man se detta i perspektivet att alla länder i Europa inte har det välstånd och den standard, som finns i till exempel Sverige. I Sverige tvingas inga ungdomar att arbeta – man arbetar av fri vilja för att kunna tjäna lite extra pengar till något man önskar sig och för att skaffa sig lite erfarenheter och bra meriter och referenser på arbetsmarknaden.

Enligt SCB:s Arbetsmarknadsundersökningar från 1:a kvartalet 2009 finns det ett önskemål från många heltidsstuderande ungdomar i åldern 15 – 19 år att kunna få arbeta upp till ca 15 timmar per vecka. Vi menar att detta är en rimlig önskan som samhället skulle uppmuntra. Arbetstidsreglerna i det föreslagna regelverket kommer dock att omöjliggöra denna önskan.

Våra allmänna och övergripande synpunkter på förslaget är följande:

Regelverket måste vara flexibelt, så att det inte i onödan hindrar ungdomar från att komma ut på arbetsmarknaden. Vi anser att detta borde vara möjligt inom ramen för minderårigföreskriften och minderårigdirektivet (enligt artikel 10 punkt 4) utan att för den skull göra avkall på en sund och säker arbetsmiljö för våra barn och ungdomar. Arbetet med riskbedömningar är i detta sammanhang central och av största vikt, vilket ju också tas upp i förslaget. En bedömning av vilken typ av arbeten på en arbetsplats, som lämpar sig för minderåriga måste alltid ske. Det samma gäller vilka arbetstider, som kan vara lämpliga med hänsyn till skolarbetet i övrigt. Arbetstidsreglerna speciellt för äldre ungdomar (gymnasieelever) med 8 timmars arbetstid (inklusive skoltid) per dag, 40 timmar per vecka och 48 timmars sammanhängande veckovila gör det i princip omöjligt för de flesta ungdomar att arbeta extra utanför skolarbetet, speciellt med tanke på att även skoltiden ska räknas in i arbetstiden. Detta är en stark skärpning av nuvarande regler. I artikel 8 punkt 3 i direktivet anges endast att man ska räkna ihop tiden för praktik och teori inom ramen för yrkesutbildningarna. Vi känner inte till att något annat land i Europa, där man gör denna tolkning av EU-direktivet. Vi anser inte att det finns skäl för Sverige att skärpa sina egna regler på detta område.

Förslaget innebär således på flera punkter en överimplementering av EU-direktivet om minderåriga i arbetslivet och ett sådant förslag avvisar vi bestämt. Vi ser helt enkelt inget behov av detta i Sverige och vi anser också att det motverkar harmoniseringen av lagstiftningen i Europa. Ytterligare ett exempel på överimplementering är att ett nytt begrepp utöver arbetsgivarbegreppet införs, nämligen anlitare (den som anlitar en minderårig för ett uppdrag). Detta innebär bland annat också att ungdomsverksamheten inom hela idrottsrörelsen omfattas av reglerna.

I direktivets artikel 2 anges att arbete i privata hushåll och familjeföretag utan andra anställda kan undantas från reglerna. I det nu presenterade förslaget finns inte dessa undantag för Sveriges del. Vi anser att Sverige ska följa direktivets artikel 2.

- Kraven på medicinska kontroller uppfattar vi som röriga och svåra att förstå. Dessa måste anpassas så att man förstår vilka krav, som gäller då ungdomar ofta arbetar och praktiserar tillfälligt/tidsbegränsat på en arbetsplats.

-Merparten av paragraferna i förslaget är straffsanktionerade (jämfört med nuvarande föreskrifter). Även sådana förhållanden som arbetsgivaren inte ”råder över”/har kontroll över är straffsanktionerade. Detta anser vi olämpligt och måste förändras.

Från Arbetsmiljöverkets sida har man beträffande straffsanktioneringen hävdat att den måste införas med hänvisning till kap. 5 och kap. 8, 2 § punkt 1 och 2 i arbetsmiljölagen. Om så verkligen är fallet anser vi att en revidering och modernisering av arbetsmiljölagen i detta avseende bör göras.

-Kraven på dokumentation har skärpts. I vissa fall ifrågasätter vi starkt behovet av detta. Speciellt med tanke på regeringens regelförenklingsarbete med en ambition att minska den administrativa bördan för företag med 25 %.

Vi vill här också erinra om att det i ingressen (preambeln) i direktivet anges att enligt tidigare artikel 118 a ska man i direktiv undvika att införa administrativa, finansiella och rättsliga ålägganden som motverkar tillkomsten och utvecklingen av små och medelstora företag. Motsvarande synsätt bör genomsyra implementeringen, vilket inte har beaktats i föreskriftförslaget.

- Strukturen i föreskriften har förändrats och delats upp i olika delar;

1. Generella bestämmelser med tillämpningsområde och definitioner,
2. den minderårige som arbetstagare eller uppdragstagare,
3. den minderårige och praktik,
4. den minderårige som elev.

Ansvarsfördelningen mellan arbetsgivare och skola i samband med praktik i yrkesutbildningarna har till viss del förtydligats, vilket är positivt. Dock återstår några frågor beträffande bl a ansvar för riskbedömningar, där reglerna behöver ses över. Inom bl a gymnasieskolans industriprogram pratar man om yrkesbaserat lärande, vilket innebär att företaget blir ett verktyg för skolan i undervisningen. Detta innebär i sin tur att skolan får mer insyn i det arbete som eleven utför på företaget. Skolan bör därför behålla arbetsgivaransvaret, men ett krav på samverkan bör finnas. I det yrkesbaserade lärandet har man 3-partssamtal (lärare, elev och handledare). Kopplingen ökar mellan teori och praktik och lärarna blir mer intresserade av arbetsmiljöaspekten. Vi anser därför att skolan bör behålla arbetsgivaransvaret, men att företaget med hjälp av riskbedömningar säkerställer en så riskfri och bra arbetsmiljö som möjligt för eleven. Om företaget tillfälligt tar över arbetsgivaransvaret från skolan kan det skapa förvirring hos praktikanten. Vi tror även att det kan bli svårt för mindre företag att ta emot praktikanter med detta krav.

Textmassan i föreskriftförslaget är omfattande och svårgenomträngligt. Ur ett småföretagsperspektiv vill vi förorda att dela upp föreskrifterna delar upp, en del för minderåriga som arbetstagare, som berör bestämmelser för arbetsgivarna och en del som gäller för minderåriga i skolan och i praktik. Språkbruket i förslaget behöver också ses över. Bland annat används olika begrepp, vilket kan skapa förvirring för den som ska följa föreskrifterna.

Bilagorna i förslaget är till viss del och inom vissa områden väldigt detaljerade samtidigt som de inte är heltäckande. Varje arbetsplats är unik och vissa gånger kan det vara mer säkert att arbeta med något av momenten i bilagorna om det görs på rätt sätt än att välja en annan metod eller arbetssätt. Ett förslag är att flytta bilagorna till de allmänna råden. Ett annat alternativ är att bilagorna förenklas och mera efterliknar direktivets bilaga. Det är ju ändå riskbedömningen som är av avgörande betydelse.

Vad gäller de allmänna råden menar vi att dessa skulle kunna placeras direkt efter själva paragrafteksten. Med detta skulle föreskrifterna bli lättare att läsa.

I **konsekvensutredningen** anges antalet arbetstagare/minderåriga som berörs av föreskrifterna. Enligt SCB:s arbetsmarknadsstatistik från 2007 var 8 947 personer under 18 år sysselsatta. Vad dessa siffror avser är oklart (heltidsanställda/icke studerande?). Vi har uppgifter som anger att betydligt fler personer under 18 år är

berörda av den nu föreslagna revideringen av föreskrifterna och den får därmed mycket större konsekvenser än vad som anges i Arbetsmiljöverkets konsekvensutredning. Beträffande antalet personer under 18 år, som arbetar extra under kvällar och helger under skoltiden uppskattar vi att det rör sig om minst ca 50 000 ungdomar (huvudsak inom handel, hotell och restaurang). Inom lärlingsutbildningarna finns det ca 6 000 ungdomar som varvar teoretisk utbildning med praktik och på gymnasiets yrkesinriktade utbildningar uppskattar vi att det finns ca 25 000 ungdomar med praktik och andra praktiska inslag i sin utbildning. Förutom dessa omfattas också de ungdomar, som på olika sätt deltar som ungdomsledare (olika funktionärer, assistenter, domare m m) inom idrottsrörelsens olika ungdomssektioner.

Detaljerade synpunkter på enskilda paragrafer

Här nedan följer våra synpunkter på några enskilda paragrafer och de allmänna råden i förslaget till den reviderade föreskriften.

Generella bestämmelser

Tillämpningsområde

1 §. I denna paragraf anges att ”*föreskrifterna gäller när en minderårig arbetar som arbetstagare, på annat sätt anlitas till eller utför arbete,.....*”.

Anlitare/uppdragsgivare är ett nytt begrepp, som innebär att föreskrifternas tillämpning utökas i förhållande till befintliga föreskrifter och till EU-direktivet. Det nya förslaget gäller då inte bara i anställningsförhållanden utan till exempel även då en minderårig anlitas som uppdragstagare. Denna utökning av tillämpningsområdet kan vi inte stödja. Vi anser att det är olyckligt och leder till svåra gränsdragningar mellan vad som är arbete, uppdrag och fritidssysselsättning/hobbyarbete. Dessa gränser kan ofta vara flytande till ex för ungdomsverksamheten inom olika förenings- och idrottsverksamheter. Det bör ligga på föräldraansvaret att begränsa sina barns och ungdomars aktiviteter på detta område, så det inte på ett negativt sätt går ut över studierna och skolplikten.

I arbetsmiljölagen kap 5, 2 § finns begreppet ”....*eller på annat sätt anlitas.....*”. I förarbetena till denna del av lagstiftningen (prop. 89/90:60) sägs att detta endast avser yrkesmässigt arbete och inte föreningsverksamhet, amatöridrott eller fritidssysselsättningar av annat slag.

Definitioner

2 §. Nytt begrepp här är anlitare – se kommentar ovan. Begreppet anlitare används konsekvent fram till 12 §. Därefter används begreppet arbetsgivare. I råden till paragraferna används överhuvudtaget inte anlitare utan arbetsgivare (där det i paragrafen står anlitare står det i råden arbetsgivare). Användningen av de två begreppen blir förvirrande.

Skoltid definieras här som ”*tiden från det att första lektionen börjar till dess att sista lektionen för dagen är slut.*” Detta innebär att även håltimmar, raster m m räknas in i detta begrepp. Detta kan då bli missvisande beträffande arbetsbelastningen då man ska räkna ihop skoltiden med arbetstiden. På en del utbildningsprogram har man också en större andel självstudier och icke schemalagd undervisning.

Begreppen på annat sätt anlitas och på annat sätt utförs – förklaringen av dessa begrepp skulle i stället kunna skrivas in direkt i paragraftexten (1 §), för att göra denna text tydligare

Undervisningstid saknar vi i listan med definitioner. Detta begrepp förs in i 28 och 37 §§ kan då lätt skapa förvirring (jfr. skoltid).

Bestämmelser för den som anlitar en minderårig som arbetstagare eller uppdragstagare eller för att på annat sätt utföra arbete

Undersökning och riskbedömning i arbetslivet

3 §. Här måste tydligare framgå att man gör en riskbedömning av om arbetsuppgifterna kan vara lämpliga för en minderårig att utföra. En riskbedömning är en naturlig del i det systematiska arbetsmiljöarbetet och en individuell bedömning av lämplighet i det enskilda fallet görs på arbetsplatserna, som en naturlig del i ett anställningsförfarande. Riskbedömningen för minderåriga måste kunna ingå som en integrerad del i de riskbedömningar som görs inom ramen för det ordinarie systematiska arbetsmiljöarbetet vid företagen – en komplettering av de riskbedömningar som redan görs för olika arbetsuppgifter. Att riskbedömning alltid måste dokumenteras kan dock ifrågasättas, speciellt för enklare, lättare och ej riskfyllda arbetsuppgifter. Dokumentation i dessa fall innebär en extra administrativ börda för de enskilda företagen. Att den individuella bedömningen av lämpligheten för arbetet skulle dokumenteras kan vi inte stödja.

Första meningen i andra stycket av denna paragraf bör kunna strykas, eftersom innehållet i denna mening redan angetts i första stycket (onödig upprepning). Vi anser också att sista stycket om skyddsombudet inte behöver vara med, eftersom detta redan finns reglerat i arbetsmiljölagen.

I de allmänna råden till denna paragraf sägs bland annat följande; *”Det finns individuella skillnader i den personliga mognaden, vilket är skäl till krav på hälsoundersökningar vid vissa arbeten.”* Vi ifrågasätter starkt hur detta ska kunna bedömas i samband med en hälsoundersökning. Hur sker en sådan undersökning? Finns denna kompetens säkerställd inom hälso- och sjukvården?

Medicinsk kontroll i arbetslivet

5 §. Reglerna på detta område upplevs som röriga, svåra att förstå och tolka och borde förklaras bättre i rådsdelen till denna paragraf. Rådtexten förvirrar i vissa avseenden mer än den förtydligar. Bland annat definieras begreppet medicinsk kontroll som *”en medicinsk åtgärd avsedd att vara till stöd i arbetsmiljöarbetet. Här ingår som regel en hälsoundersökning som kan ha mycket olika utformning”*. Vi frågar oss när behöver, som det står i de föreslagna föreskrifterna, anlitararen sända den minderåriga på medicinsk kontroll, vad ska han/hon efterfråga för kontroll och vem ska utföra kontrollen. Föreskrifterna säger att *”då det finns risk för den minderåriges säkerhet, fysiska eller psykiska hälsa eller utveckling”* ska medicinsk kontroll genomföras, men vad innebär risk? Direktivets text (artikel 6) är betydligt tydligare med när och vad som ska bedömas då en minderårig börjar arbeta. Därmed blir det också tydligare när medicinska kontroller ska ordnas. Paragrafen är straffsanktionerad så en viss tydlighet kan var på sin plats. Vi menar att 3 § i den

nuvarande minderårigföreskriften enbart skulle behöva kompletteras med en mening om regelbundna kontroller för att uppfylla kraven enligt direktivet.

Tillämpningen av denna paragraf kan också behöva förtydligas beträffande de regelbundna kontrollerna. Hur ska man som arbetsgivare ha kontroll på dessa om en minderårig utför olika typer av sommararbeten för olika arbetsgivare olika år? Man är ju ofta tillfälligt anställd.

Dessutom kan det också finnas oklarheter över vilken läkare/sjukvård man ska vända sig till för de medicinska kontrollerna. Alla har inte tillgång till företagshälsovård och den allmänna sjukvården känner inte alltid till förhållandena i arbetslivet.

Arbetsuppgifter i arbetslivet

Barn i arbetslivet

6 §. Vad gäller för punkt 1 och 2? Är det föräldrarna som kan straffas och bötfällas om reglerna inte följs? Krävs det skriftlig riskbedömning och eventuella medicinska kontroller även för dessa arbeten och vem gör i så fall dessa? Om det är så anser vi att detta är orimligt.

Äldre ungdomar i arbetslivet

9 §. Vi menar att formuleringen "... har fullgjort gymnasieskolans yrkesutbildning ..." är för snäv och att innebörden bör vara att man har fullgjort yrkesutbildningen för den aktuella arbetsuppgiften (jämför nuvarande föreskrifter). Innebörden av "...eller fått motsvarande utbildning för den aktuella arbetsuppgiften." är inte helt tydlig. Det blir svårt att veta, när man gjort tillräckligt. Tydlighet är speciellt viktigt med tanke på att denna paragraf är straffsanktionerad.

Arbetstider i arbetslivet

Allmänna arbetstidsregler

15 §. Detta är en bestämmelse, som innebär ytterligare en administrativ börda för arbetsgivaren. Dessutom är denna bestämmelse straffsanktionerad, vilket vi anser var olämpligt, eftersom det handlar om förhållanden som den enskilde arbetsgivaren inte har kontroll över. I denna paragraf talas om arbetsgivare istället för, som i tidigare paragrafer, anlitare. Vad är skillnaden? Gäller detta för arbetsgivare och inte för "den som anlitare..." den minderårige för olika uppdrag. (Jämför till exempel med 12 § där man skriver om anlitare...).

Det finns också en inkonsekvens i paragraftexten jämfört med råden till denna paragraf. I paragraftexten står det att arbetsgivaren skriftligen ska begära in uppgifterna av den minderårige, medan det i rådtexten står att arbetsgivaren bör begära in dessa uppgifter. Vi anser att det ska vara bör, som ska gälla i paragraftexten.

Särskilda regler om arbetstider för olika åldersgrupper i arbetslivet

Barn och yngre ungdomar

19 §. Under skolfria veckor: punkt 3 anges att "De ska ha minst fem veckors sammanhängande ledighet från varje kalenderår." Detta är en utökning av kraven

jämfört med nuvarande föreskrift, där man anger ”... *minst fyra veckors sammanhängande ledighet...*”. Detta krav innebär svårigheter för ungdomen att arbeta mitt under sommaren, t ex tre veckor. Ett sommarlov innebär ca 10 veckors ledighet. Varför har kravet skärpts?

Äldre ungdomar

20 §. Detta är en skärpning av nuvarande regler.

Vi anser att punkt 7 skall strykas – de övriga arbetstidsreglerna i punkt 1 – 6 är fullt tillräckliga. Se även nuvarande föreskrifter. Gymnasieskolan är inte en skolpliktig utbildning.

I råden till denna föreskrift kan man ange att arbetsgivaren bedömer tillsammans med ungdomen hur mycket och när denne kan arbeta och hur långa arbetspassen kan vara utan att det stör skolarbetet.

Vid en jämförelse mellan 19 § punkt 5 och 20 § punkt 7 framgår att bestämmelserna skrivits på olika sätt för yngre respektive äldre ungdomar. Dessa krav borde skrivas på samma sätt så att man lättare kan se och förstå vilka skillnaderna är för yngre och äldre ungdomar.

Bestämmelser för den som tar emot en minderårig för praktik

Det skulle underlätta betydligt för företag, som tar emot äldre ungdomar från gymnasieskolan för praktik om det istället för en uppdelning efter ålder kunde sättas en gräns vid t ex gymnasiet årskurs 2. Detta skulle innebära att alla elever i samma årskurs, som därmed har samma kunskaper, kan behandlas på samma sätt.

Undersökning och riskbedömning vid praktik

21 §. I denna paragraf måste ansvarsfördelningen mellan arbetsplats och skola förtydligas.

Den som tar emot en praktikant kan och ska i första hand göra en riskbedömning av arbetsuppgifterna och om de är lämpliga för en minderårig. Det måste vara skolan, som gör den individuella bedömningen om den enskilde eleven/praktikanten är lämplig för de arbetsuppgifter, som den aktuella arbetsplatsen kan erbjuda. Det är personalen på skolan som känner eleverna bäst. Jämför råden till 31 §, där det står ”*Personal inom skolan är de som är mest lämpade att, på förhand, bedöma den minderåriges mognad och fysiska och psykiska förutsättningar för arbete på en viss arbetsplats*”.

Se även våra kommentarer till 3 §.

Medicinsk kontroll vid praktik

23 §. Denna paragraf är straffsanktionerad, men det är otydligt vem som gör vad; arbetsgivaren eller skolan? Ansvaret för de medicinska kontrollerna anser vi måste ligga på skolan, där den minderåriga är elev. Utbildas man till ett yrke bör det så tidigt som möjligt klargöras om man rent medicinskt kan verka i yrket. De medicinska kontrollerna bör därför ske på skolan. Det är för sent att i samband med praktiken få veta att man kanske aldrig kan komma att jobba i yrket (till exempel på grund av allergi eller astma). Om arbetsgivaren har detta ansvar kan man hamna i situationer då en arbetsgivare måste meddela minderåriga att de inte är lämpliga för

ett arbete som man håller på att utbilda sig till.

Som vi tidigare skrivit uppfattar vi reglerna för de medicinska kontrollerna som röriga och svåra att förstå. Kraven på lagstadgade medicinska kontroller är tydliga, men kravet på medicinska kontroller, då en riskanalys visat att det finns risk för den minderåriges säkerhet, är desto otydligare. Vad menas med detta?

Man anger i föreskriften också att tätare intervall av de medicinska kontroller ska göras än de som gäller för de lagstadgade kontrollerna. En del praktiska problem att genomföra dessa kontroller kan då uppkomma. Ett exempel på detta har vi fått från Transportgruppen, nämligen den praktiska yrkesutbildningen för fordonsteknik. Inom denna yrkesutbildning kommer eleverna i kontakt med hårdplaster (isocyanater), där det finns en föreskrift (AFS) med regler om medicinska kontroller. För en elev på fordonsteknik behöver då skolan säkerställa medicinska kontroller före exponering, efter 6 månader och sedan kommer 13 månaders regeln in med en ny undersökning och sedan ytterligare en innan 3 år. Kostnaden för en sådan kontroll ligger på 2-3000 kr/gång och det blir ju skolan, som måste ansvara för detta. Vilken beredskap finns det för dessa kontroller inom skolhälsovården eller nyttjar man företagshälsovården? I och med att man ställer krav på tätare intervaller mellan kontrollerna så innebär detta en extra administrativ börda oavsett om det är skolan eller arbetsgivaren, som ska hantera detta.

Särskilda arbetstidregler för den som går viss utbildning i skolan

28 §. I denna paragraf införs ett nytt begrepp – undervisningstid. Detta begrepp bör tas upp i listan över definitioner för att inte skapa ytterligare förvirring hos dem, som ska följa reglerna. Denna paragraf blir omöjlig att förstå. Vilka tider ska läggas ihop och hur? Och vad menas med 8 timmar per vecka i genomsnitt och 40 timmar per vecka i genomsnitt? Är det någon felskrivning här, eller? Vem bötfälls om arbetstidsreglerna överskrids, skola eller praktikarbetsplats?

Får man arbeta extra med något, när man är ute på praktik och ”arbetar” 40 timmar per vecka? Tex arbeta som domare i en sportklubb, stå i en kiosk, osv...

Bestämmelser för skolan när en minderårig är elev

Medicinsk kontroll i skolan

30 §. I tredje stycket står följande; ”Den som ansvarar för elevernas praktik ska också undersöka om de planerade arbetsuppgifterna under praktiken innebär krav på medicinsk kontroll.” Ansvaret måste här förtydligas, så att det också framgår vem som ordnar med medicinsk kontroll. Vi menar att detta skolan har detta ansvar. Jämför även med kommentarerna till 23 §.

Arbetsmiljökunskaper i skolan

32 §. Denna paragraf anser vi kan leda till en otydlig ansvarsfördelning mellan skola och arbetsgivare vid praktikplatsen. Om något händer på praktikplatsen så har arbetsgivaren där enligt råden det primära skyddsansvaret. Det anges också att skolan har ansvaret för att ”valet av praktik sker med beaktande av bestämmelserna i dessa föreskrifter”. Vad innebär detta i förhållande till arbetsgivarens ansvar? Här behövs ett förtydligande.

Särskilda arbetstidregler för den som är elev i skolan

37 §. Se vår kommentar till 28 § här ovan. Dessa paragrafer är svåra att förstå. Vem kan bötfällas – arbetsgivaren eller skolan?

Bilagorna

Bilagorna med uppgifter om vilka arbetsuppgifter som är förbjudna, tillåtna eller tillåtna under vissa förutsättningar upptar totalt 15 sidor. Vår uppfattning är att dessa bilagor är ytterst svårlästa och detaljerade och är svåra att överblicka. T ex behöver kopplingen/skillnaden mellan bilaga 2 och 3 förtydligas.

Bilaga 1. Berör endast barn och yngre ungdomar i grundskolans undervisning och behöver därmed inte studeras och läsas av en arbetsgivare. Uttryck som t ex ”arbetsuppgifter” bör då utbytas till t ex ”moment” och ”arbete med...” ersättas med ”användning av....”

Bilaga 2. Dessa arbetsuppgifter är förbjudna för minderåriga, med undantag för äldre ungdomar under vissa förutsättningar. Undantagen kan då gälla inom skolan/undervisning vid praktik och i arbetslivet. Även här bör det tydligare framgå att det inte är gymnasieutbildningen som ska vara fullgjord utan utbildningen för just det arbetsmoment som är aktuellt som ska vara avklarat (jämför 9 §).

Punkt 1. Arbete på hög höjd. Det finns krav på läkarintyg vid denna typ av arbete. Vem ska ordna med detta? Skolan eller arbetsgivaren?

Punkt 4 a) anger att det är förbjudet att ”hantera djur som kan antas farliga...” för alla minderåriga med undantag för äldre ungdomar under vissa förutsättningar. Detta är också en överimplementering av direktivet. Där talar man om ”vilda och giftiga djur”.

I råden till bilagan anges under denna punkt hästskötsel som exempel. Föreskrifterna gäller inte vid hobbyverksamhet, men däremot om ridskolan lägger ut uppdrag på ungdomarna. Dessa regler kommer att innebära stora konsekvenser för alla ridskolor och gränsen mellan hobby och uppdrag med enklare sysslor i stallet blir oerhört svår. Vi anser att dessa detaljregler är olämpliga och inte heller motiverade. Alla ridskolor lär på ett tidigt stadium ut ett säkerhetstänkande i samband med ridundervisningen till alla sina elever och en viktig del är att kunna hantera en häst på ett säkert sätt i samband med sadling och tränsning m m.

Punkt 7n. Arbete som innebär risk för kontakt med blod från människa. Detta är endast tillåtet inom yrkesutbildningen. Borde inte detta tas upp i bilaga 3 också?

Punkt 10. Maskinellt drivna lyftanordningar, lyftredskap, linbanor eller liknande transportanordningar. Får eller får inte äldre ungdomar manövrera lyftanordningar för lyft över 25 kg? Punkten är mycket svårtolkad och bör omformuleras.

Punkt 12 d). Arbete i utgångskassa. Här vill vi bestämt hävda att allt arbete i utgångskassa inte behöver innebära risk för våld och hot om våld. Beroende på i vilken miljö utgångskassan finns är riskerna mycket olika. Här måste en riskbedömning få avgöra om arbetet är lämpligt eller inte för ungdomar. Det handlar

också om vilka förebyggande åtgärder och rutiner man har satt in för att eliminera en eventuell risk.

Skrivningar om slutna kontanthantering och åldersreglerade varor, om det ska nämnas på det här sättet, bör finnas i de allmänna råden, eftersom den faktiska riskbilden för detta arbete varierar oerhört mellan olika arbetsplatser. Detta är också en överimplementering av direktivet.

Bilaga 3. I rubriken till bilaga 3 står ”...*men som inte är tillåtna för dem i arbetslivet...*” och sista i allmänna råden till bilagorna i den schematiska sammanställningen står ”..... *men förbjudet i arbetslivet*”. Vad menas med detta? Formuleringarna bör förtydligas.

Punkt 1a) om djurarbete, se kommentar ovan.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis, om det nuvarande förslaget fastställs och införs i befintligt skick är detta mycket olyckligt. Konsekvenserna blir att ungdomar under 18 år får onödigt svårt att ta ett extra arbete under sin skolperiod. Detta försvårar ungdomarnas introduktion på arbetsmarknaden.

Eftersom direktivet har överimplementerats medför det att reglerna i Sverige kommer att skilja sig från övriga EU bl a vad gäller möjligheterna att enkelt studera/ arbeta i olika länder, vilket vi anser vara negativt.

Vi är alla angelägna om att skydda våra barn och ungdomar från farliga och riskfyllda arbeten. Vi är dessutom måna om en rimlig balans mellan skola och arbete, så att inte skolgången påverkas negativt. Men att med de nu föreslagna föreskrifterna utan rimlig anledning försvåra för våra ungdomar att tjäna lite extra pengar på sin tid utanför skolan anser vi vara omotiverat och oklokt. För många ungdomar är det också ett nyttigt avbrott från skolarbetet som ger lärorika erfarenheter och goda meriter, då man söker andra arbeten efter avslutad utbildning. Man blir helt enkelt attraktivare på arbetsmarknaden.

De föreslagna föreskrifterna gör det inte heller enklare för arbetsgivarna. Föreskrifterna ökar i många fall den administrativa bördan med flera krav på skriftliga dokument. Det införs även många straffsanktionerade paragrafer, som är svåra att tolka och ha kontroll över. De föreslagna arbetstidsreglerna kan också vara svåra att följa, kontrollera och tolka för en arbetsgivare.

Avslutningsvis kan vi också konstatera att om förslaget till Minderårigföreskriften beslutas och genomförs i sin nuvarande utformning kommer det behövas stora informationsinsatser från Arbetsmiljöverkets sida för att informera om hur man ska tolka bestämmelserna. Man måste också ha en beredskap att kunna svara på de frågor, som kan komma från arbetsgivare och skolan i samband med att föreskriften träder ikraft.

SVENSKT NÄRINGSLIV

Christer Ågren